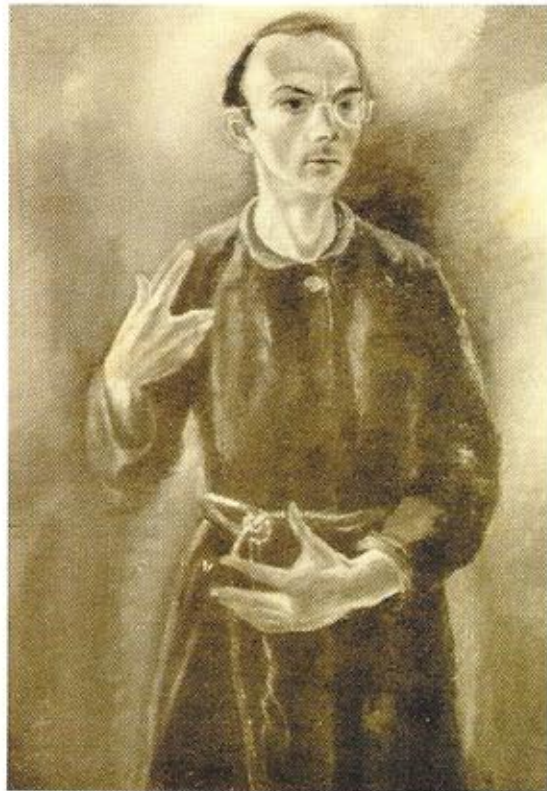

Locatie Noordsingel van het Van Gogh Instituut te Venray, vroeger psychiatrische inrichting St. Anna geheten, krijgt een andere bestemming. Wat gebeurt er met de kapel, zelf geen schoonheid, die veel Brabants schoon herbergt? Werken van Jan Noyons en Niel Steenberg. En ook van Egbert Dekkers, priester-kunstenaar, drie prachtige gebrandschilderde ramen en twee muurschilderingen: de Apocalyps en de Menswording. We zijn in Venray geweest, maakten zo goed het ging een paar foto's en verdiepte ons in Egbert Dekkers, artistiek pionier.

Zelfportret, geschilderd

In de jaren vijftig van de voorbije eeuw, had het Rijke Roomsche Leven nog niet zijn gezicht, maar al wel zijn ziel verloren. Het broeide overall; er was ander weer op komst. De klassieke kerkleer werd gedoceed, maar echte belangstelling kreeg de 'Nieuwe Theologie' van De Lubac en Congar. De priesterarbeider, door Rome gelaakt, spraken geweldig tot de verbeelding. Het frisse gebedenboekje 'Zonder Wierook' van Michel Quoist werd een bestseller. Het gregoriaans was de liturgische zang, maar een religieus lied als 'La Nuit' van Aimé Duval ontroerde. Architecten bouwden kerken als 'huizen van mensen'. En de beeldende kunstenaars probeerden, flink op de vingers gekeken, de religieuze kunst moderne vormen te geven. Niet de minste onder hen was de priester Egbert Dekkers.

Van huis uit?

Egbert Marinus Dekkers, 4 januari 1908 in het Oostbrabantse Zeeland geboren, was de oudste van elf kinderen in een boerengezin. Twee meisjes gingen naar het klooster. Bert werd in 1935 priester gewijd. Drie broers emigreerden naar Frankrijk. Bij één van hen heeft Egbert later, gehandicapt, lange tijd een thuis gevonden. 'Als onze Bert het kunstenaarsbloed van thuis heeft, dan komt het van de kant van ons moe-

der, Johanna Verkampen' zegt zijn zus zuster Josephio Dekkers te Zijtaart. 'Onder de Verkampens zijn meer artistieke mensen; nog steeds.' Egbert ontdekte zijn talent toen hij, derdejaars Groot Seminarie Haaren, vanwege een schildklierandoening een jaar moest rusten. 'Als tijdverdrijf schilderde hij onze Theo en ons Nellie; en ook een sacramentsboog' zegt Josephio. Zijn eerste schilderwerken zijn van 1934.

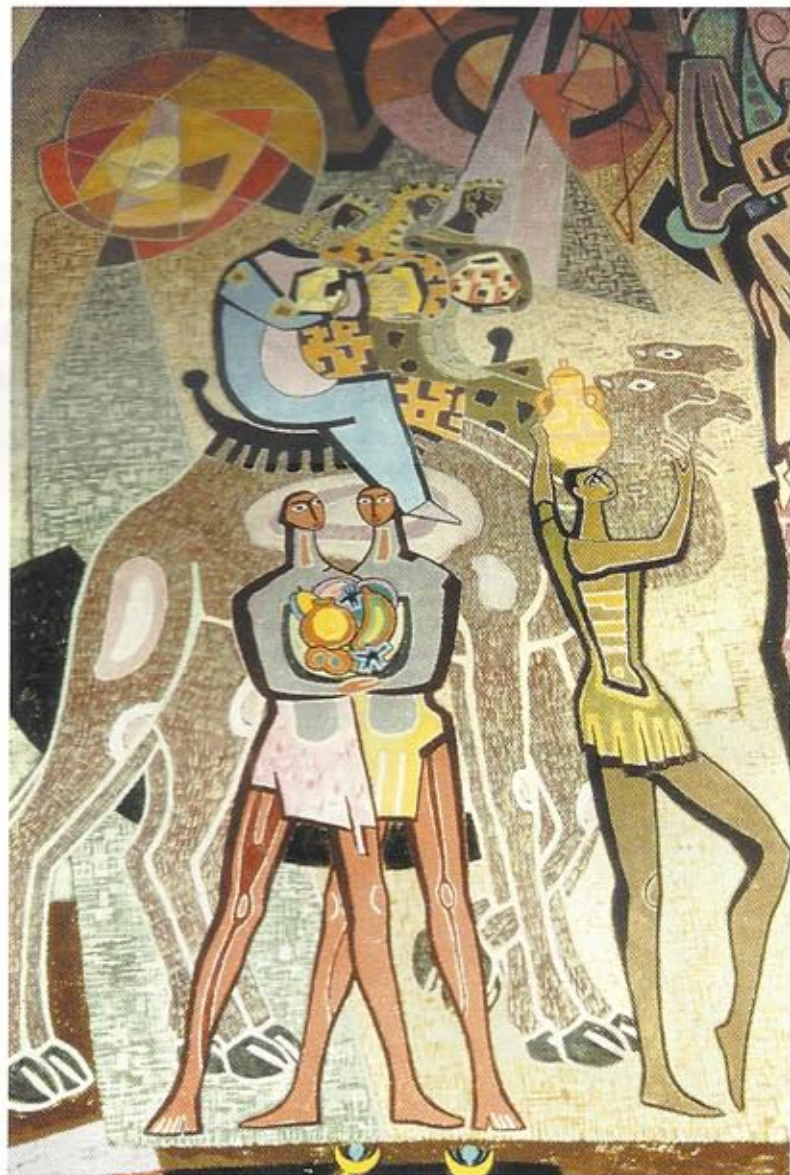
De kans gekregen

Talent scoorde vroeger in de kerk hoog. Begeenadigde zielen mochten zich ontwikkelen. Egbert Dekkers werd kapelaan in Rosmalen. Het bisdom gaf hem de kans een kunstopleiding te volgen. Van 1936 tot 1941 studeerde hij aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam. Jan Dijker, jarenlang met Egbert Dekkers bewoner van Hoogenhuizen in Moergestel, schrijft: 'Persoonlijk leerde ik hem in 1937 kennen, toen hij als jong kapelaantje in Rosmalen permissie kreeg van mgr. Diepen om aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam te gaan studeren. Hij werd mijn jaargenoot en twee dagen per week in mijn atelier aan de Warmoesstraat mijn huisgenoot. Als leerling van Heinrich Campendonk bekwamde hij zich in de Monumentale Schilderkunst. De kunst die hij zo veelvuldig tot uitvoering bracht in de naoorlogse jaren.' De boerenzoon uit Zeeland heeft inderdaad monumentale kunst geschapen. Hij zei van zichzelf niet 'klein' te kunnen werken.

Verrassend, gedurfd

De naam Egbert Dekkers zal blijvend met de Apocalyps verbonden blijven; het was zijn belangrijkste inspiratiebron. Voor de kapel van St. Anna te Venray

maakte hij een grote muurschildering op thema's uit dit bijbelboek. De dertig pastels, waartoe hij door de visioenen van Johannes geïnspireerd werd, hebben echter het meest de aandacht getrokken. In het najaar van 1956 werden ze in het Museum voor Religieuze Kunst te Utrecht geëxposeerd. Ze gaven aanleiding tot hevige discussies over moderne religieuze kunst. Zoals in De Volkskrant van zaterdag 6 oktober '56. 'Er wordt hier een ernstige poging gewaagd om te komen tot iets wat de laatste jaren dikwijls onderwerp van bewogen discussies is geweest: een eigen, typisch moderne, religieuze beeldtaal... Lange tijd scheen Egbert Dekkers beslist niet de man om een dergelijke poging te ondernemen... Hij imiteerde verschillende stijlen... Maar plotseling is hij op zoek gegaan naar zichzelf, naar wat hijzelf als modern, gelovig artiest te zeggen heeft. Het resultaat komt hem zeker op een paar kwade gezichten te staan... 'De moderne kunstenaar gebruikt een voor velen nog onverstaanbare taal; maar hij kan niet anders. Tegelijkertijd staat hij voor een ander probleem: hij leeft in een geloofsgemeenschap die... in een traditie is opgenomen en van die traditie uit leeft. Waar het uitdrukkelijk kerkelijke kunst betreft, komt daar nog een voorwaarde bij. De kunst in de kerk

Egbert Dekkers, 'De menswording'; de drie wijzen

Egbert Dekkers, 'De menswording'; de geboorte

heeft de taak te verkondigen en een onontwijkbare voorwaarde voor verkondiging is verstaanbaarheid... Dit legt de kunstenaar toch zekere beperkingen op.' Het doet terugdenken aan alle commotie destijds rond de Kruisweg van Aad de Haas voor de kerk van Wahlwiller in Limburg.

Kritiek van vakbroeders

Het was niet allemaal lof wat de kunstenaar uit Moergestel kreeg toegezwaaid. Kunstcritici en vakbroeders spaarden hem niet. Naar aanleiding van zijn pastels over de Apocalyps levert De Volkskrant ook commentaar. 'In de catalogus wordt gezegd, dat Dekkers deze serie schiep tijdens een maandenlange afzondering... Vrijwel alle stukken worden gekenmerkt door een hoge, geestelijke spanning die de composities een hevige geladenheid heeft meegegeven.' Maar de criticus vervolgt: 'De kleur is nogal ongelijk, het materiaal had ik liever door verf vervangen gezien. Het is daarenboven vaak slordig gebruikt...' Marius van Beek van de Bossche Kunstacademie schrijft: 'Dekkers is nergens in theatrale uiterlijkheid vervallen en groeide in dit werk tot een hoogte die het peil van zijn vorige werk ver overstijgt... Toch krijgt men het gevoel dat hij, eenmaal zichzelf de opgave gesteld hebbend, dóór moest tot het bittere einde. Hij verliest dan aan spanning en intensiteit; de pastels met wonderlijke draken, zonnen en magische tekens raken plichtmatig vol getekend...'

Provinciale prijs

Egbert Dekkers ontving op 17 januari 1957 de Provinciale Prijs van Noord Brabant voor beroepskunstenaars. Maar ook weer niet als het gevierde mannetje. Het moet een nek aan

nek race geweest zijn met de onlangs overleden Marius de Leeuw. 'De beslissing der Commissie leidde tot de toekenning van de prijs voor beroepskunstenaars aan de heer Egbert Dekkers, en wel na herhaalde beschouwing van diens ter beoordeling gestelde werken... in de kappel van de psychiatrische inrichting St. Anna te Venray, in de kerk van St. Anthonis en in het Museum voor Religieuze Kunsten te Utrecht. De enige ernstige mededinger in de strijd om de eindbeslissing was de glazenier Marius de Leeuw. Hoewel de commissie van mening is, dat in de gebrandschilderde ramen van deze kunstenaar... een vollediger gaafheid, een volkomener realisatie der conceptie is bereikt dan in de door haar beoordeelde werken van de heer Egbert Dekkers, acht zij toch de grootheid en de diepgang van het door deze laatste nagestreefde van een zodanige allure, dat zij aan hem tenslotte, en na vele overwegingen, de voorkeur gaf' (Rapport Commissie van Advies).

Ziel en beeld

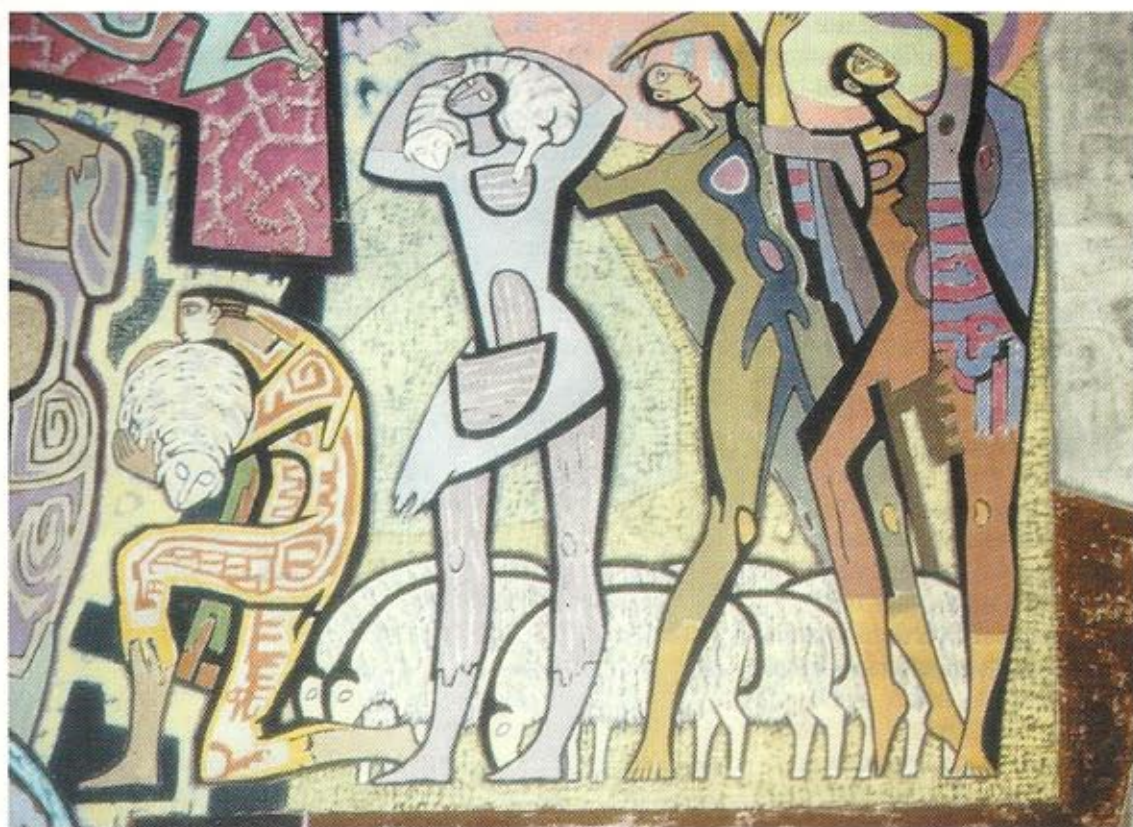
De Commissie van Advies constateerde een

marge tussen idee en verwezenlijking er van, maar acht dit inherent aan het werk van deze kunstenaar. die met elk werk dat hij maakt boven zichzelf wil uitstijgen. Egbert Dekkers' ziel was te rijk om volledig in materie gevat te kunnen worden. In een kritiek uit 1967 naar aanleiding van de betonreliëfs die Dekkers maakte voor het ziekenhuis van Waalwijk, typt Jacques Levij de kunstenaar waarschijnlijk heel juist.

'Egbert Dekkers is tot in het diepst van ... zijn begenadigde kunstenaarsziel doordrongen van een alles omvattende eerbied, schroom ... voor het leven. Als hij over zijn werk praat, gebruikt hij dat simpele maar zo geladen woord 'leven' herhaaldelijk. In zijn mond wordt het een gebed. Hij worstelt steeds met die liefde voor het leven, voor alle leven. Maar de techniek, hoe belangrijk ook, en de materie, het weerbarstige moderne beton, zijn slechts middelen. Ze geven deze Brabantse mens de mogelijkheid te getuigen van zijn geloof in en zijn eigen hoop voor het leven. Een aards gebed? Neen! Wel een uit de aarde opwellend, een aan die aarde gebonden gebed. Fel, hoekig, betonhard, niet harmonisch, eigentijds, vol onzekerheden.' Hoezeer Dekkers zichzelf als onderweg beleefde, blijkt uit wat hij zei na het ontvangen van de prijs van Brabant: 'Ik ben nog steeds bezig te proberen vooruit te komen in hedendaagse religieuze kunst, in de hoop dat het nog ooit iets zal worden.'

Met de mensen

Jan Dijker begint zijn In Memoriam voor Egbert Dekkers met: 'Wie herinnert zich in Moergestel niet de nieuwe rector van het St. Stanislausklooster uit de oorlogsjaren, zoals hij soms rond fietste in het dorp met een rode

Egbert Dekkers, 'De menswording'; de herders (© Foto's: Van Gogh Instituut, Venray)

Abdijhuis

* Van 12 - 14 jan.: weekend.

Thema 'Denken aan een nieuwe begin'.

* Op 21 jan.: Abdijzondag. Het leven en denken van Prof. Dr. David Cohen staat centraal.

* Van 24 - 26 jan.: 'Iconen, al ziende de Onzienlijke'

* Van 2 - 4 febr.: Informatie-weekend. Kennismaken met het kloosterleven.

* Van 2 - 4 febr.: Van overleven naar leven. Weekend voor lotgenoten van seksueel misbruik.

Informatie: Abdijhuis, postbus 64, 5473 ZH Heeswijk; telefoon (0413) 29 31 45.

Tijd om te geloven

* Op 3 febr.: 'Hoe geloven pastores in God?' met Gerard Zuidberg.

Informatie: telefoon (0413) 29 92 93.

Kerstkribben-expositie

* Op Tweede Kerstdag en op 30 december van 10.30 uur - 16.30 uur in de monumentale bibliotheek van klooster Wittem vindt er weer een tentoonstelling plaats van kerstkribben uit de collectie van pater John v. Oss uit Schimmert.

Informatie: telefoon (043) 450 17 41 of (045) 544 29 92.

Stille retraite

* Van 19 maart 17.00 uur t/m 25 maart 14.00 uur en van 27 augustus 17.00 uur t/m 2 september 14.00 uur in het minderbroedersklooster van Megen.

Informatie: Gastenbroeder, Kloosterstraat 6, 5366 BH Megen; telefoon (0412) 46 57 70

Egbert Dekkers, 'De menswording'; de engelen

fez als hoofddekseel, een touw als ceintuur om z'n jas; of later in een zilverkleurige Healy door het toen nog rustige dorp snelde?' Egbert Dekkers, priester-schilder een alternatieveling? Zuster Josephino: 'Onze Bert was heel collegiaal. Hij kwam wel overal te laat, omdat hij eerst zijn brevier wilde af bidden.' De vicaris van het Bossche bisdom deed in zijn toespraak tijdens de uitvaart van Egbert Dekkers op 17 oktober 1983 een poging de overledene te typeren. 'Hij was, ook in bredere zin, kunstenaar. Want de kunst om te leven bezat hij eveneens en in hoge mate. Hij heeft het leven als een gave ontvangen en er onbekommerd van genoten... Hij kende en onderhield graag de contacten met zijn bisschop en zijn collega-priesters... Hij bezat het talent om alles wat hij zo intens beleefde ook te verwoorden in smeuïge verhalen, waar hij zelf telkens weer plezier aan beleefde: verhalen uit zijn jeugd, over het dialect van zijn geboortedorp, waarvan hij op gezag van een Nijmeegse professor beweerde, dat het uniek was in de wereld; over zijn leven in Frankrijk, over de belevenissen uit de clericale praktijk... Je kon alles tegen hem zeggen... Maar wat hij voorhad, dat zou hij ook uitvoeren. In één woord: Bertje Dekkers was geen god, maar leefde wel als God in Frankrijk.'

Verlamd

In de jaren '67-'68 heeft rector Dekkers de beglazing van het zusterklooster Stanislaus in Moergestel uitgevoerd. Het moet een van zijn laatste grote werken geweest zijn. 'Het was me een groot genoegen dat de versiering van de kapel aan mij werd toevertrouwd... Ik heb mijn beste kunnen ingezet, om de zusters iets moois te geven in deze tijd waarin wij mogen werken; kunst die past in deze tijd met zijn moderne vormgeving, maar tevens doorspekt met eeuwige bijbelse en liturgische gedachten.'

Egbert Dekkers raakte in 1969 verlamd. 'Aanvankelijk leek er nog kans op enig herstel en met enorme energie probeerde hij aan dat herstel mede te werken. Tevergeefs. Het belette hem vrijwel totaal om nog eni-

germate beeldend bezig te zijn. Zo lang het mogelijk was trok hij jaarlijks op en neer tussen z'n Franse huis, waar hij zo van hield, en Moergestel. Tot ook dat niet meer mogelijk bleek en hij na wat omzwervingen uiteindelijk op St. Charles te St. Michielsgestel zijn laatste jaren afsloot... Laten we ons ervan bewust zijn dat we in Egbert Dekkers een dorpsgenoot bezaten die voor de ontwikkeling van de schilderkunst van blijvende betekenis zal zijn.'

Hartzeer

Kort nadat hij in 1969 verlamd raakte, overviel hem in Frankrijk het bericht dat de Noordhoekse kerk te Tilburg gesloopt was. Daar had Egbert Dekkers, als een aap zo lenig, vier jaar lang op smalle steigers in de hoge neogotische gewelven geschilderd. De slopershamer trof de kunstenaar met mokerslagen. De muurschildering in de noodkapel van het zusterklooster te Reusel is ook door sloop verloren gegaan. De kapel van het Vincent van Gogh Instituut te Venray gaat een ongewisse toekomst tegemoet. De hele locatie Noordsingel krijgt een nieuwe bestemming. De kapel herbergt van Egbert Dekkers drie prachtige glas-in-lood ramen, een grote Apocalyptische muurschildering en 'De Menswording'. De Roerom heeft van deze laatste muurschildering foto's laten maken en wil aandacht vragen voor de kunstwerken die in de toekomst mogelijk in puin vallen. Zuster Josephine Dekkers: 'Ik heb achtendertig jaar in Indonesië gezeten en onze Bert niet op de voet kunnen volgen. Ik probeer nu alles te gaan bekijken wat hij gemaakt heeft.' Wat de kapel in Venray betreft, zou ze wel eens haast kunnen moeten maken.

Josephine Dekkers 'Egbert Dekkers priester-kunstenaar (1908-1983)', Malden april 2000;

drs. Theo Schouw 'Experimenten, Harry van den Thillart edelsmid en beeldhouwer', Adr. Heinen Uitgevers, Den Bosch 2000, ISBN 90-70706-28-8